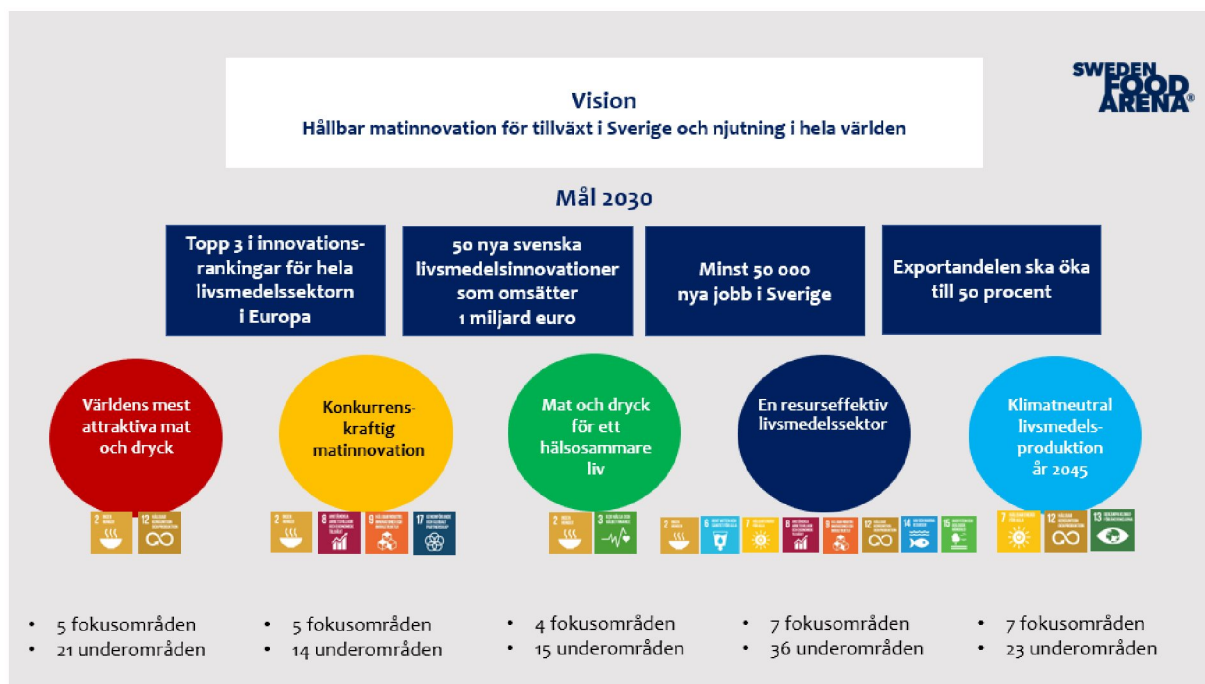

REMISSVAR FRÅN SWEDEN FOOD ARENA

PM om behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige

Sweden Food Arena samlar företag och branschorganisationer i hela den svenska livsmedelskedjan för att formulera behov och samverka kring innovation och forskning, vilket även beskrivs i kapitel 5.3.10 "Samverkan jordbruk, rådgivning och forskning". Samverkansforumet är ett resultat av livsmedelsstrategins första handlingsplan och Arenan bildades formellt 2019. Samma höst formulerade styrelsen en vision, fyra mål och fem missioner som beskriver vad näringen vill åstadkomma till år 2030/2045 genom ökade investeringar i innovation och forskning, se figur 1.

I juni 2020 presenterade Arenan livsmedelskedjans gemensamma Innovations- och forskningsagenda. Agendan formulerar 28 fokusområden där vi specificerat vad vi behöver åstadkomma för att nå missionerna och därefter har vi identifierat över 100 underområden som beskriver vad vi behöver göra. För att lyckas nå våra mål, behövs en riktad satsning på innovation och forskning i den kommande forskningspolitiska propositionen, att livsmedelsstrategins handlingsplan omfattar rejäl satsning på det strategiska området Kunskap och Innovation samt att jordbrukspolitiken stöttar upp med väl genomtänkta insatser.

Livsmedelskedjan är ett sammanhängande system och en motor i svensk ekonomi som har potential att bidra till fler jobb, ökad export, ökad trygghet i livsmedelsförsörjningen samt bidra till en hållbar omställning av livsmedelssystemet.

Vi vill betona vikten av att ha ett helhetsperspektiv när den framtida jordbrukspolitiken diskuteras. Det går inte att skilja på frågor som rör klimat, miljö, djurhälsa eller folkhälsa från konkurrenskraft. En ekonomiskt solid näring är en grundförutsättning för att kunna svara mot andra viktiga frågeställningar och krav som både politik och konsument efterfrågar.

Svenskt lantbruk, svensk livsmedelsproduktion och livsmedelsförädling ligger idag väldigt långt framme vad gäller miljö- och klimatområdet. Ambitionerna har länge varit, och är, höga hos näringslivet. Ur ett hållbarhetsperspektiv är näringen internationellt ledande inom många delar inom miljöområdet, har stora styrkor inom de sociala frågorna men är mycket svaga vad gäller ekonomisk hållbarhet, speciellt inom primärproduktionen och förädlingsindustrin.

Jordbruksverket skriver i sin utvärdering av livsmedelsstrategin följande: ”För att stärka sin konkurrenskraft måste svenska företag öka förädlingsgraden i sina produkter och sträva efter ökade produktvärden snarare än ökade produktionsvolymerna”. Jordbruksverket konstaterar att ”Kunskap och innovation är av central betydelse för livsmedelskedjans långsiktiga utveckling” och ”kunskapsförspång [blir] det viktigaste konkurrensmedlet.”¹

Förslaget från EU-kommissionen ”ger ett större nationellt handlingsutrymme att välja vilka och hur många åtgärder som ska ingå i de nationella programmen”². Med detta som utgångspunkt, tillsammans med konstaterandet ovan om näringens behov av ökad konkurrenskraft, har vi ett antal medskick till behovsanalysen i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige. Sweden Food Arena har i detta remissvar enbart fokuserat på frågor inom sitt verksamhetsområde – innovation och forskning. För övriga frågor inom den gemensamma jordbrukspolitiken hänvisas till branschorganisationerna. Flera av våra förslag nedan är att betrakta som viktiga komplement till det som CAP berör och bör därför finansieras av nationella medel.

Rejält innovationslyft och kunskapsöverföring efterfrågas samt insatser som stärker förmågan till ökad konkurrenskraft

Det krävs ett rejält innovationslyft, speciellt inom livsmedelskedjan, samt en strukturerad och långsiktig satsning på kunskapsöverföring till främst de små och medelstora företagen. OECD har tidigare konstaterat att ”Sverige saknar effektiva policystrukturer och policyprocesser för att åstadkomma prioriteringar och synergier mellan politikområden och myndigheter för att adressera samhällsutmaningar”³. Detta är speciellt tydligt inom livsmedelssektorn där innovationssystemet präglas av ett stort lapptäcke av nationella och regionala insatser, organisationer, projekt m.m. som det är svårt som företagare att förstå och ta del av. Administrationen av dessa kostar dessutom både företagen och projektorganisationerna stora resurser, något som hellre borde gå till direkta satsningar på företagets utveckling.

- Vi efterfrågar att olika myndigheters satsningar kompletterar och förstärker varandra. De ska även tillsammans täcka hela värdekedjan från jord till bord, på både kort och lång sikt. Satsningarna ska omfatta hela vägen från kunskapsbyggande via kunskapsöverföring till konkret nyttiggörande. Detta stärker konkurrenskraften samt ger bättre förutsättningar till långsiktigt hållbar utveckling.
- Utgå från livsmedelskedjans behov av innovation och forskning som finns formulerad i [Sweden Food Arenans Innovations- och forskningsagenda](#).
- Sweden Food Arena efterfrågar rejäla statliga satsningar inom forskning och innovation i livsmedelskedjan med tydligt fokus på ökad konkurrenskraft. En ökad statlig satsning måste representera en totalt ökad satsning till sektorn och kan inte finansieras genom omfördelning inom befintliga ramar. Totalt sett efterfrågar vi en riktad och långsiktig satsning på 150 – 200 miljoner kronor som under kommande 4-årsperiod ökar till 400

¹ ”Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin, årsrapport år 2020”, SJV.

² PM om behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige, sidan 3.

³ OECD rapport <https://www.vinnova.se/globalassets/dokument/hannes/vinnova-analysbilaga.pdf> (sidan 13).

miljoner kronor. Näringslivet är beredd att möta upp denna satsning, främst i form av in-kind men även med kontanta medel.

- Det är extremt viktigt med en balans mellan insatser på forskning respektive innovation för att dra största möjliga nytta av satsningarna och driva utvecklingen med högsta möjliga hastighet. Att enbart investera i forskning eller i innovation leder inte ensamt till ökad konkurrenskraft.
- Lansera ett nytt, modernt strategiskt innovationsprogram som har ett värdekedjeperspektiv på livsmedelskedjan – ”SIP 2.0” (total finansiering 50/50 mellan Vinnova och näringslivet där näringslivet kan gå in med kontanta medel eller in-kind).
- Vi anser att Vinnova idag är mest lämplig som finansiär av satsningar på företagsnära forskning och innovation. Samla resurser kopplade till innovation inom livsmedelskedjan och låt Vinnova ansvara för utvecklingen av helheten. Jordbruksverket bör fortsatt ha hand om EIP, för att inte förlora styrfart. Jordbruksverkets samarbete med Vinnova kring EIP bör fortsätta.
- Ambitionen med innovationssystemet måste vara att ta tillvara tidigare insatser, komplettera, stärka samt förenkla för företagen att ta del av systemet med målet att utveckla hela livsmedelskedjan i hela landet. Det splittrade innovationssystemet inom livsmedelssektorn är idag en hämsko för utvecklingen. Bygg istället ett enhetligt nationellt innovationssystem med målet att förenkla och förtydliga erbjudandena och gör det tillgängligt för alla företag oavsett geografi och företagsstorlek. En nationell plan för detta efterfrågas med tydligt utpekade mål och ansvar för genomförande, för att ha högt tempo och effektivitet i genomförandet.
- Utveckla likvärdiga erbjudanden som stimulerar forskning och innovation som företag kan ta del av oavsett var i landet man befinner sig. Ett exempel på en nationell innovationssatsning är att erbjuda innovationscheckar till små och medelstora företag. Se exempel som Västra Götalandsregionen har utvecklat: <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/naringsliv/foretagsfinansiering/fou-kort/>
- För att samhället ska kunna bli mer hållbart behövs innovativ utveckling. Politiken bör därför fokusera på innovativa lösningar och inte vara regeldriven. Ett exempel på detta är fler innovationsupphandlingar.
- Kunskapsöverföring är avgörande för att nyttiggöra den kunskap som forskning genererar, utveckla nya innovativa lösningar, bygga och utveckla framgångsrika företag samt säkerställa en hållbar omställning och lönsam utveckling. Rådgivningens roll i kunskapsöverföringen kan inte nog betonas. Vi måste bygga en långsiktigt välfungerande rådgivning och kunskapsöverföring som fungerar i hela landet. Vi föreslår därför en nationell utredning som resulterar i en plan för hur resurser kan kraftsamlas och göras tillgängliga nationellt för hela livsmedelsbranschen. På så sätt kan Sverige komma bort från dagens situation som präglas av kortare projekt, fragmentering och regional begränsning.
- Livsmedelssektorn är även en drivande motor för utvecklingen av andra sektorer, tex besöksnäringen. Kunskaps- och innovationssystemet måste kunna stötta och främja utvecklingen av de många små företagen med diversifierade produkter och tjänster på landsbygden.

- Företagens förmåga att kunna hänga med i, och dra nytta av, digitaliseringens möjligheter är avgörande för innovationsförmågan och därmed konkurrenskraften. Denna fråga är tudelad. Dels måste det finnas tillgång till bredband i hela Sverige, dock bör den viktiga bredbandsutbyggnaden inte ske via medel från CAP utan bör hanteras genom att utveckla det nationella bredbandsstödet som PTS hanterar. Dels måste det finnas möjligheter för SMF att ta till sig kunskap och utveckla förmåga för att kunna nyttja tekniken för att kunna utveckla innovativa lösningar kopplat till företagets produktion, affärsmodeller, kund- och marknadsbearbetning. Därför behöver Sverige ökade riktade satsningar för båda områdena.
- Det behövs en kontinuerlig kompetensutveckling för att stärka företagets konkurrenskraft och öka innovationsförmåga. Här föreslår vi att Food Science Sweden får medel som kan nyttjas av både akademi och institut för att utveckla företagsanpassade, korta, digitala utbildningar utifrån näringsens uttalade behov.
- Vi vill understryka att innovation inte är möjlig utan förenklingar av regelverk och villkor för företagare, att inblandade myndigheter tillsammans har en helhetssyn på livsmedelssystemet samt att satsningarna inom livsmedel förstärker och kompletterar varandra.

En vital, lönsam och välmående bransch är det viktigaste för att skapa jobb, ökad försörjningsförmåga samt ger de bästa förutsättningar för att kunna investera i en hållbar omställning och utveckla produkter och koncept som marknaden efterfrågar.